

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/51

Karar Sayısı : 2007/12

Karar Günü : 31.1.2007

Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 27.04.2007-26505

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Kemal ANADOL, Haluk KOÇ ile birlikte 121 milletvekili

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : İstanbul 5. İdare Mahkemesi

DAVALARIN KONUSU : 27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun değişik 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının, ikinci tümcesinde yer alan “... *bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan* ...” ve “... *hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki...*” bölümleri ile üçüncü ve dördüncü tümcelerinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen ve iptali istenilen bölümleri ve tümceleri de içeren ondördüncü fıkrasının yer aldığı 55. maddesi şöyledir:

“Polis Amirleri, rütbe sırası ile Komiser Yardımcısı, Komiser, Başkomiser, Emniyet Amiri, 4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 3 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 2 nci Sınıf Emniyet Müdürü, 1 inci Sınıf Emniyet Müdürü ve Sınıf Üstü Emniyet Müdürüdür.

Bu rütbelere terfiler, bu maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere, kıdem ve liyakata göre yapılır.

Kıdem sırasının tespitinde, bulunulan rütbeye terfi tarihi esas alınır. Aynı tarihte terfi edenlerden sicil notu yüksek, sicil notlarının eşitliği halinde ödül ve takdirnamesi fazla, ödül ve takdirnamelerin sayıca eşitliği halinde ise sicil numarası daha küçük olanlar diğerlerine göre kıdemli sayılırlar.

Kıdem sırası, Emniyet Genel Müdürlüğünce her yıl Mart ayında topluca Teşkilâta duyurulur.

Terfiler ve atamalar, kanuni zorunluluk halleri dışında her yıl Haziran ayında topluca yapılır.

Üst rütbeye yükselmek için, kıdem şartlarını yerine getirmiş Komiser Yardımcısı, Komiser ve Başkomiserlerin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini önermek üzere Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Emniyet Genel Müdürlüğü personel işlerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında, Personel Dairesi Başkanı, 1 inci Hukuk Müşaviri ve Genel Müdürün uygun göreceği iki Daire Başkanı ile Teftiş Kurulu Başkan Yardımcılarının birinden teşekkül eder.

Üst rütbeye yükselmek için, kıdem şartlarını yerine getirmiş Komiser Yardımcısı, Komiser ve Başkomiserlerin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini önermek üzere Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Emniyet Genel Müdürlüğü personel işlerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, 1 inci Hukuk Müşaviri ve Genel Müdürün uygun göreceği iki Daire Başkanı ile Teftiş Kurulu Başkan Yardımcılarının birinden teşekkül eder.

Üst rütbeye yükselmek için, kıdem şartlarını yerine getirmiş Emniyet Amirleri ile 4 üncü, 3 üncü ve 2 nci Sınıf Emniyet Müdürlerinin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini ve ikinci meslek derecesindeki görev unvanlarına ataması yapılacak personeli değerlendirmek ve öneride bulunmak üzere Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Emniyet Genel Müdürünün başkanlığında, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı, Polis Akademisi Başkanı ve Emniyet Müdürü APK uzmanlarınca seçilecek birinci meslek derecesindeki üç Emniyet Müdürü APK uzmanından teşekkül eder.

Kurullar her yıl Mayıs ayı başında toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır.

Rütbelerde belirlenen zorunlu bekleme süreleri sonunda, bir üst rütbeye terfi edebilmek için üst rütbede boş kadro bulunması ve bekleme süresi içindeki yıl sayısı kadar olumlu sicil alınmış olması şarttır. Ancak, Başkomiserlikten Emniyet Amirliğine ve 3 üncü Sınıf Emniyet Müdürlüğünden 2 nci Sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfi edebilmek için ayrıca, çıkarılacak yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı sınavda başarılı olmak ve Polis Akademisi Başkanlığınca düzenlenecek yöneticilikle ilgili hizmet içi eğitimi başarı ile tamamlamak şarttır.

Polis amirlerinden Polis Akademisi mezunları, Polis Akademisi mezunu sayılanlar ile Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere Polis Akademisi bünyesinde en az dört yıllık fakülte ve yüksek okullarından mezun olanlar (A), komiser yardımcılığı kursunu başarıyla bitirmiş olanlar (B) grubunu oluşturur.

İhtiyaç halinde meslekte fiilen altı yılını dolduran, 37 yaşından gün almamış olan ve yönetmelikte belirtilen diğer nitelikleri taşıyan polis memurlarından, yönetmelik hükümlerine göre açılacak komiser yardımcılığı sınavını kazanıp dokuz aydan az olmamak üzere eğitim kursunu başarıyla bitirenler komiser yardımcılığı rütbesine atanır.

Rütbelerde ve meslek derecelerinde zorunlu en az bekleme süreleri aşağıda gösterilmiştir.

Meslek En Az Bekleme Süreleri

Rütbelere Dereceleri (A) (B)

Komiser Yardımcısı 9 4 6

Komiser 8 4 6

Başkomiser 7 3 Yaş Haddi

Emniyet Amiri 6 4

4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü 5 3

3 üncü Sınıf Emniyet Müdürü 4 3

2 nci Sınıf Emniyet Müdürü 3 3

1 inci Sınıf Emniyet Müdürü 2 3

1 inci Sınıf Emniyet Müdürü 1 Yaş Haddi

Sınıf Üstü Emniyet Müdürü Derece üstü Yaş Haddi

Polis amirlerinin bir üst rütbeye terfiinde, bu rütbedeki fiili çalışma süresi esas alınır.

Mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, master, doktora ve avukatlık stajı rütbe kıdeminde değerlendirilmez. Ancak, **bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbelere içerisinde yapılan askerlik hizmeti, yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebi ile geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri, hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresi içerisinde değerlendirilir. Emniyet Teşkilatına girmeden önce yapılan askerlik hizmeti, atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılır. Bu sürelerin sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanlar rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemez.**

Taksirli suçlar hariç, paraya çevrilse veya tecil edilse dahi alınan hapis cezaları, aylıksız izinde geçen süreler, uzun ve kısa süreli durdurma cezaları ile meslekten ve memuriyetten men cezaları, ceza süreleri kadar rütbe terfiini geri bıraktırır. Her olumsuz sicil, rütbe terfiini bir yıl geciktirir.

(B) grubu polis amirlerinden en az dört yıllık yüksek öğretim kurumunu bitirenlerin (A) grubuna geçmeleri aşağıdaki şartlara bağlıdır:

a) Başkomiserlik rütbesinde (A) grubu polis amirleri için öngörülen en az bekleme süresi kadar çalışmış olmak.

b) Başkomiser rütbesinden Emniyet Amiri rütbesine terfide bu grup için ayrı yapılacak yazılı sınavda ve meslek içi yöneticilik eğitiminde başarılı olmak.

c) Değerlendirme Kurulu kararıyla Emniyet Amiri rütbesine terfi etmiş olmak.

(B) grubundan (A) grubuna geçecek olan amirlerin sayısı, o yıl itibarıyla (A) grubundan Emniyet Amirliği rütbesine terfi edenlerin sayısının % 10'unu geçemez.

Bu şekilde terfi edeceklerin sıralamasında sınav notu esas alınır.

Rütbe terfileri ve sınavlar ile meslek içi yöneticilik eğitim kursları, eğitim tarih ve süreleri ile değerlendirme kurullarının çalışmalarına ilişkin esas ve usuller bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde ve başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantılarında, dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

IV- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun değişik 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının, ikinci tümcesinde yer alan “... *bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbelere içerisinde yapılan ...*” ve “... *hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki...*” bölümleri ile üçüncü ve dördüncü tümcelerinin YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASI İSTEMİNİN koşulları oluşmadığından REDDİNE 30.5.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin 27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen ondördüncü fıkrasının son tümcesinin iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin 2006/150 Esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2005/51 Esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2005/51 Esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 4.12.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi, başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Genel Açıklama

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesi, polis amiri rütbelerine yapılacak atama ve terfilerle ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

6.4.2001 günlü, 4638 sayılı Yasa ile değiştirilen söz konusu maddenin; onüçüncü fıkrasında polis amirlerinin bir üst rütbeye terfilerinde, bulundukları rütbedeki fiili çalışma sürelerinin esas alınacağı belirtilmiş, ondördüncü fıkrasında ise bulundukları rütbelerde fiilen çalışılmayan belirli sürelerin rütbe terfiinde değerlendirileceği öngörülmüş ve polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik hizmeti süresine de bu süreler arasında yer verilmiştir. Anılan fıkra hükmü şöyledir: *“Mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, master, doktora ve avukatlık stajı rütbe kıdeminde değerlendirilmez. Ancak, polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik hizmeti, yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebi ile geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri rütbe terfiinde değerlendirilir.”*

4638 sayılı Yasa'nın kimi kurallarının iptali istemiyle açılan davada, Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin ondördüncü fıkrasındaki “...polis amiri olduktan sonra yapılan...” bölümü, Anayasa Mahkemesi'nin 11.6.2003 günlü, E:2001/346, K:2003/63 sayılı kararıyla; *“Askerlik hizmetinin rütbe kıdeminden sayılması ya da sayılmamasına ilişkin düzenleme anayasal ilkelere uygun olması koşuluyla yasama organının takdirinde olan bir husustur. Askerlik hizmetinin yerine getirilmesinde kişilerin kamu görevlisi olup olmamasının ya da yürüttüğü kamu görevinin niteliğinin farklı bir konum yarattığı kabul edilemez. Kamu görevlisi iken askerlik yapanlardan, bir rütbeyi aldıktan sonra veya önce askerlik yapanlar aynı hukuksal durumda bulunduklarından bunlara farklı kuralların uygulanması sonucunu doğuran dava konusu bölüm, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine aykırıdır, iptali gerekir.”* gerekçesiyle iptal edilmiş ve iptal kararı 8.11.2003 günlü, 25283 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin ondördüncü fıkrası, 27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilmiş ve *“Mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, master, doktora ve avukatlık stajı rütbe kıdeminde değerlendirilmez. Ancak, bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan askerlik hizmeti, yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebi ile geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri, hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresi içerisinde değerlendirilir. Emniyet Teşkilatına girmeden önce yapılan askerlik hizmeti, atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılır. Bu sürelerin sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanlar rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemez.”* halini almıştır.

B- 5337 Sayılı Yasa'nın 1. Maddesiyle Değiştirilen 3201 Sayılı Yasa'nın 55. Maddesinin Ondördüncü Fıkrasının İncelenmesi

1- İkinci tümcesinde yer alan “...bu Kanunun 13. maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan...” ve “...hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki...” bölümleri

Dava dilekçesinde, Yasa'nın 55. maddesinin ondördüncü fıkrasında belirtilen sürelerin Anayasa Mahkemesi'nin K:2003/63 sayılı kararı uyarınca bu sürelerin ifa edildiği veya

geçirildiği rütbelere göre bir ayırım yapılmaksızın rütbe terfiinde değerlendirilmesi gerekirken 5337 sayılı Yasa ile bu sürelerin hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresi içerisinde değerlendirilmesi esasının getirildiği, bu kuralın ise belirtilen askerlik hizmet sürelerinin ifa edildiği rütbeden daha üst rütbede bulunan kişilerin kazanılmış haklarının ihlali sonucunu doğuracağı ve bu sürelerin fiili çalışma süresi kapsamında değerlendirilmesinin halen söz konusu sürelerin ortaya çıktığı tarihteki rütbede bulunanlar ile daha üst rütbede bulunanlar arasında eşitsizlik yaratacağı, belirtilen nedenlerle iptali istenilen bölümlerin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 13. maddesinde emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarının rütbeleri, polis memuru, komiser yardımcısı, komiser, başkomiser, emniyet amiri, dördüncü sınıf emniyet müdürü, üçüncü sınıf emniyet müdürü, ikinci sınıf emniyet müdürü, birinci sınıf emniyet müdürü ve sınıf üstü emniyet müdürü rütbesi olarak sayılmış; Kanun'un 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının ikinci tümcesinde ise 13 üncü maddede sayılan rütbeler içerisinde yapılan askerlik hizmet süresinin hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresi içerisinde değerlendirileceği hükme bağlanmıştır.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 13. maddesinde sayılan rütbeler, polis memuru ve polis amiri rütbeleridir. 4638 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemede yalnızca polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik sürelerinin rütbe terfiinde değerlendirileceği öngörülmüş iken, 5337 sayılı Yasa ile emniyet hizmeti sınıfındaki tüm rütbelerde yapılan askerlik hizmeti sürelerinin rütbe terfiinde değerlendirilmesi kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup, bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasa koyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birisini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunması anlamında kabul edilmelidir. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni yasadaki yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekmektedir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar, kazanılmış hak niteliği taşımamaktadır.

Polis memuru olarak görev yapmakta iken askere giden ve halen polis amiri rütbelerinden birinde bulunan kişiler yönünden Anayasa Mahkemesi'nin K:2003/63 sayılı iptal kararı sonrasında ortaya çıkan hukuki durumun kazanılmış hak oluşturmaması, bu sürenin ilgililerin bulunduğu rütbe kademinden sayılması sonucunda bir üst rütbeye terfi etmiş olmalarına bağlı bulunmaktadır. Polis memuru rütbesinde iken askerlik hizmetini yerine getiren ve halen polis amiri rütbelerinden birinde bulunan kişilerden, askerlik süresinin sayılması suretiyle bir üst rütbeye henüz terfi etmemiş olanlar yönünden ise rütbe terfi yönünden kazanılmış bir hakkın varlığından söz edilemeyeceğinden, iptali istenilen kuralın bu kişilerin kazanılmış haklarını ihlal ettiği de söylenemez.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesine göre, herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

“Yasa önünde eşitlik ilkesi” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunanlar kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

5337 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte, askerlik hizmeti süreleri gözetilerek bir üst rütbeye terfi etmiş olanlar ile bir üst rütbeye terfi etmemiş olanlar aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından eşitlik karşılaştırmasına esas alınamazlar.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, “...hangi rütbede ifa edilmiş ise o rütbedeki...” bölümü yönünden bu görüşe katılmamıştır.

2- Üçüncü Tümce

Dava dilekçesinde, kamu görevlisi olmadan veya bir rütbeyi almadan önce askerlik yapanların askerlik hizmeti sürelerinin Anayasa Mahkemesi'nin K:2003/63 sayılı iptal kararı gereğince ilgililerin bulundukları rütbe kıdeminde değerlendirilmesi gerekirken, getirilen yeni düzenleme ile “emniyet teşkilatına girmeden önce yapılan askerlik hizmetinin atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılacağı” hükme bağlandığı, bu kişilerin askerlik sürelerinin rütbe terfiinde değerlendirilmesi bakımından kazanılmış haklarını koruyan bir düzenlemeye yer verilmediği, askerlik görevinin yerine getirilmesi bakımından aynı hukuksal durumda bulunan kişilerin askerlik sürelerinin değerlendirileceği rütbelere yönünden farklı kurallara tabi tutulmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu, belirtilen nedenlerle iptali istenilen tümcenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının üçüncü tümcesinde, emniyet teşkilatına girmeden önce yapılan askerlik hizmetinin, emniyet teşkilatında atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılacağı belirtilmiştir.

Anayasa'ya uygun olmak kaydıyla yasa koyucunun kamu görevlilerinin statülerine ilişkin yeni kurallar koyma ya da var olan kuralları değiştirme yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Bu bağlamda askerlik hizmetinin rütbe kıdeminden sayılması ya da sayılmaması, yasama organının takdirinde olan bir husustur. Yasa koyucu, söz konusu takdirini emniyet teşkilatına girmeden önce askerliğini yapanların askerlik hizmeti sürelerinin rütbe kıdeminde

değerlendirilmesi yönünde kullanmış ve bu sürelerin atanılan ilk rütbe fiili çalışma süresinden sayılacağını hükme bağlamıştır.

Bir hakkın, kamu görevlisi statüsü yönünden kazanılmış hak olarak nitelendirilebilmesi için gerekli olan hususlar yukarıda belirtilmiş olup askerliğini emniyet teşkilatına girmeden önce yapmış olan kişiler yönünden, askerlik sürelerinin atandıkları ilk rütbenin fiili çalışma süresinden sayılacağının kurala bağlanması nedeniyle ihlal edilen kazanılmış bir hakkın varlığından söz etmek mümkün değildir.

Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi, aynı hukuki konumda bulunanların aynı kurallara tabi tutulmalarını gerekli kılmaktadır. Farklı hukuki konumda bulunanların farklı kurallara tabi tutulması, eşitlik ilkesini zedelemeyiz.

Askerlik süresinin değerlendirileceği rütbenin belirlenmesinde ilgililerin askere gittikleri tarihteki statülerinin esas alınması ve farklı hukuki konumda bulunanların farklı kurallara tabi tutulması, eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır. Bu anlamda, emniyet hizmetleri sınıfında görev yapmakta iken askere gidenler ile diğerleri, aynı hukuki konumda değildir. Bu nedenle, emniyet hizmetleri sınıfında görev yapmakta iken askere gidenlerin askerlik sürelerinin askere gittikleri tarihte bulundukları rütbenin fiili çalışma süresinden sayılacağının kabul edilmiş olması, emniyet teşkilatına girmeden önce askerliğini yapanların askerlik sürelerinin atanılan ilk rütbede değerlendirilmesini öngören düzenlemenin eşitlik ilkesine aykırılığı sonucunu doğurmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU bu görüşe katılmamıştır.

3- Dördüncü Tümce

Dava dilekçesinde ve başvuru kararında, Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin ondördüncü fıkrasında belirtilen sürelerin, fiili çalışma süresinden sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanların rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemeyecekleri kuralının askerlik süresi gözetilerek daha önce terfi edenler ile henüz etmeyenler arasında eşitliğe aykırı bir sonuca yol açacağı, emniyet teşkilatına girmeden önce askerliğini yapanların askerlik sürelerinin rütbe terfiinde değerlendirilmesi bakımından kazanılmış haklarını ihlâl edeceği, kazanılmış hakları ortadan kaldıran bu düzenlemenin hukuksal güvenceyi ortadan kaldırarak belirsizlik ortamına neden olacağı, belirtilen nedenlerle söz konusu tümcenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının dördüncü tümcesi, fıkra da belirtilen sürelerin fiili çalışma süresinden sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanların, rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemeyeceklerini öngörmektedir.

Fiili çalışma süresinden sayılacak sürelerin rütbe kıdeminde gözetilmesi suretiyle bir üst rütbeye terfi edenler ile henüz bir üst rütbeye terfi etmemiş olanlar, aynı hukuki konumda bulunmadıklarından eşitlik karşılaştırmasına esas alınmaları olanaklı değildir. Bu nedenle, dava konusu kuralın eşitlik ilkesine aykırı olduğundan söz edilemez.

Rütbe terfi yönünden kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi ise bu hakkın yeni Yasa'dan önce yürürlükte bulunan kurallara göre bütün sonuçlarıyla elde edilmiş olmasına bağlı bulunduğundan, belirli sürelerin rütbe kıdeminde değerlendirilmesi sonucunda emsallerine göre kıdemli sayılanların kazanılmış bir hakkından söz edilebilmesi de, bu kişilerin 5337 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce rütbe terfiinde bulunmuş olmalarına bağlıdır. Henüz rütbe terfiinde bulunmamış kişiler yönünden Yasa değişikliği öncesindeki koşullar, bir statüye bağlı olarak ileriye dönük ve beklenen hak niteliğinde olduğundan, dava konusu kuralla kazanılmış hakların ihlal edildiği savı yerinde görülmemiştir.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda, polis amirlerinin bir üst rütbeye terfi edebilmeleri için aranan koşullardan birini, bu kişilerin bulundukları rütbe için Yasa'da öngörülen zorunlu en az bekleme sürelerini tamamlamaları oluşturmaktadır. Bu sürelerin belirlenmesinde ise fiili çalışma süreleri esas alınmakta ve belirli süreler de bu kapsamda kabul edilmektedir. Bu husus, 5337 sayılı Yasa'da bu sürelerin fiili çalışma süresinde değerlendirileceği şeklinde ifade edilmiştir. Yasa'da belirtilen sürelerin rütbe kıdeminden sayılması, ilgililerin mevcut hukuki konumlarında değişikliğe yol açmakta ve bulundukları rütbede daha kıdemli olmalarını sağlamaktadır. Bulundukları rütbede bu nedenle daha kıdemli duruma gelinmesi de, söz konusu süreler kadar daha önce rütbe terfi incelemesine girilmesi sonucunu doğurmaktadır. Askerlik hizmeti sürelerinin sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanların rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemeyecekleri yolunda getirilen düzenleme ise, bu süreler gözetilerek rütbe kıdemi belirlenen ve bu suretle emsallerinden daha kıdemli duruma gelen kişilerin rütbe terfi incelemesine girme bakımından üstünlüklerini ortadan kaldırmaktadır.

Hukuk devleti ilkesinin önkoşullarından birisini de hukuk güvenliği oluşturmakta ve bu ilke ile kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Hukuk güvenliği ilkesi uyarınca geleceğe yönelik olarak statü hukukunda değişiklik yapılabilmesine engel bulunmamakta ise de bu yönde yapılacak yasal düzenlemelerde, daha önce tesis edilmiş bulunan ve kişilerin lehine hukuki sonuçlar doğuran işlemlerin gözetilmesi gerekmektedir. Bu işlemlerin doğurduğu hukuki sonuçları ortadan kaldıracak şekilde yasama tasarrufunda bulunulması, hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

VII- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1.maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun değişik 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının dördüncü tümcesi 31.1.2007 günlü, E.2005/51, K.2007/12 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu tümcenin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA 31.1.2007 gününde karar verilmiştir.

VIII- SONUÇ

27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun değişik 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının:

A- İkinci tümcesinin;

1- "... bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- "... hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki ..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Üçüncü tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- Dördüncü tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

31.1.2007 gününde karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Haşim KILIÇ

Sacit ADALI

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Üye

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Mustafa YILDIRIM

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

3201 Sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu'nun 27.4.2005 günlü, 5337 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen ondördüncü fıkrasının ilk tümcesinde, mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, master, doktora ve avukatlık stajının rütbe kıdeminde değerlendirilmeyeceği belirtildikten sonra fıkranın dava konusu bölümleri de içeren devamında, “Ancak, bu Kanunun 13 üncü maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan askerlik hizmeti, yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer görevler sebebi ile geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri, hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki fiili çalışma süresinden sayılır. Bu sürelerin sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanlar rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemez” denilmektedir.

Yapılan anayasaya uygunluk denetimi sonucunda fıkranın, son tümcesi dışında kalan dava konusu bölümlerine ilişkin iptal isteminin oyçokluğu ile reddine karar verilmiştir.

Getirilen düzenleme uyarınca, 3201 Sayılı Yasa'nın 13. maddesinde sayılan rütbeler içerisinde yapılan askerlik hizmetinin hangi rütbede ifa edilmiş veya geçirilmiş ise o rütbedeki; fiili çalışma süresi içerisinde değerlendirilmesinin; Emniyet Teşkilâtına girmeden önce yapılan askerlik hizmetinin ise atanılan ilk rütbede ve adaylığın onanmasından sonra fiili çalışma süresinden sayılmasının, askerlik hizmetinin değerlendirileceği rütbelerin üstünde bulunulması halinde, bu hizmetlerin fiili çalışma süresi içinde dikkate alınmasını engellediği açıktır. Emniyet teşkilâtına girmeden önce veya sonra yapılan askerlik hizmetinin bulunulan rütbe esas alınarak değerlendirilmesinin, bu rütbeleri geçirmiş olanlar yönünden yaratacağı aleyhe durumun hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği ve adalet ilkeleriyle bağdaştığı ileri sürülemez. Önceki düzenlemeyle yenisi arasındaki farklılıktan kaynaklanan bu tür adaletsizliklerin önlenmesi için geçici madde getirilmemesinin, askerlik hizmetini yapmış olma bakımından aynı hukuksal durumda bulunan kişilerin, değişik kurallara bağlı tutulmalarına neden olduğu bu durumun ise eşitlik ilkesini zedelediği ortadadır.

Bir kuralın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanması durumunda Anayasa'ya aykırı bir yönünün saptanamaması, onun her koşulda özellikle daha önce oluşmuş ancak bugünkü hukuksal konumu da etkileyen olaylar yönünden Anayasa'ya uygun olduğu anlamına gelmez. Bu nedenle yasa koyucunun, yeni düzenleme ile eskisi arasındaki dengeyi kurabilmek ve olası adaletsizlikleri önleyebilmek için geçici maddeler getirmesi zorunluluğu vardır. Kendi kusurları olmaksızın haksızlığa uğramış kişilerin, durumları düzeltilmedikçe adaletin gerçekleştiğinden söz edilemez. Adaletsizliğin giderilmesi için başka bir çözüm bulunamıyorsa, kimileri yönünden Anayasa'ya aykırılık içermese de aynı konumda olan diğerlerini kapsamaması nedeniyle eşitlik ilkesini ihlâl eden bir kuralın Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Bu doğrultuda verilecek bir iptal kararının, yasa koyucuya hukuk devletini tüm kurum ve kurallarıyla gerçekleştirme yolunda büyük fırsat sağlayacağı da bir gerçektir.

Açılan veya açılacak davalarda, idari yargı yerlerinde oluşturulacak içtihatla adaletsizliklerin giderilmesi olanaklı ise de bu durumun yasa ile açıkça düzenlenmesi, hukuk devletinde bulunması gereken istikrarın, hukuk güvenliğinin ve eşitliğin sağlanmasına hizmet edeceği için büyük önem taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında belirtildiği gibi, adaleti, eşitliği, hukuk güvenliğini zedeleyen eksik düzenlemenin, Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu ve iptali gerektiğinde duraksama bulunmamaktadır.

Soruna yargı kararlarıyla bir çözüm üretilmemesi durumunda, yasa koyucunun en kısa sürede gerekli düzenlemeyi yapması, çalışma barışının sağlanması, adalet ve eşitliğin gerçekleştirilmesi bağlamında hukuk devleti olmanın gereğidir.

Açıklanan nedenlerle söz konusu bölümlere ilişkin iptal isteminin reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin ondördüncü fıkrasında belirtilen sürelerin fiili çalışma süresinden sayılması sonucu emsallerine göre kıdemli sayılanların rütbe terfilerinde her ne sebeple olursa olsun rütbe olarak emsallerini geçemeyeceğine dair kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki iptal kararı ışığında yeniden düzenleme yapılarak getirilen bu kural, farklı sürelerde (1-18 ay) askerlik yapılmasından kaynaklanan, gerek erkek amirlerin kendi aralarında gerek bayan amirlerle erkek amirler arasında oluşacak rütbe farklılıklarının yol açacağı hak kayıplarını engellediği kadar, Emniyet Teşkilatı'nın hiyerarşik yapısının ve polislik mesleğinin kendine özgü disiplininin bozulmasını önlemeyi de amaçlamaktaydı.

Anayasa'nın 128. maddesi anlamında Devletin yürütmekle yükümlü olduğu asli ve sürekli bir kamu görevi olan polislik mesleğinde amir konumundaki kişilerin üst rütbelere terfilerinde kişinin özlük hakları ile birlikte meslek disiplin ve etkinliğinin, başka bir deyişle kamu yararının da gözetilmesi gerektiği açıktır. Bu konuda yasa koyucunun takdir hakkı bulunduğu, yıllarca önce yapılan ve meslekle doğrudan ilgisi bulunmayan askerlikte geçen sürenin bir polis amirinin birdenbire rütbe terfii yaparak emsallerinin önüne geçmesine olanak vermesi halinde bunun Emniyet Teşkilatı'nın disiplini açısından olumsuz yansımaları olabileceği, iptali istenen kuralla askerlikten kaynaklanan kıdemin emsalleriyle birlikte üst rütbeye terfi edecek polis amiri yönünden anlamsız veya işlevsiz hale gelmediği, nitekim bu şekilde üst rütbeye terfi edecek emsal grup içinde kişinin yeni rütbesinde de emsallerine göre kıdemli sayılmaya devam edeceği, üst rütbeye terfiin sadece kıdeme göre değil sicil, bilgi, deneyim gibi unsurlara bağlı liyakat ölçütlerine göre olacağı, söz konusu yasa kuralının kamu yararına yönelik olduğu, hukuk güvenliği ile ilgisinin bulunmadığı kanısıyla, iptal kararına katılmıyorum.

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT